

Soạn văn lớp 11:

Bài Câu cá mùa thu

Bố cục

Phần 1 (sáu câu thơ đầu): Bức tranh thiên nhiên mùa thu miền quê.

Phần 2 (hai câu thơ cuối): Hình ảnh, tâm trạng của nhân vật trữ tình.

Đọc hiểu văn bản

Câu 1 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):

- Điểm nhìn: trên chiếc thuyền câu ở giữa ao nhìn ra xung quanh.
- Từ điểm nhìn ấy, nhà thơ đã bao quát cảnh thu theo nhiều góc độ: từ bao quát đến cụ thể, từ dưới lên trên rồi lại từ gần ra xa.

Câu 2 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):

Những từ ngữ, hình ảnh gọi lên nét riêng của cảnh sắc mùa thu:

- + Ao, nước trong veo, bèo, sóng biếc, gợn.
- + Chiếc thuyền câu.
- + Lá vàng, tầng mây lơ lửng, trời xanh ngắt.
- + Ngõ trúc quanh co, khách vắng teo.

⇒ Đây là khung cảnh mùa thu ở một vùng quê yên bình.

Câu 3 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):

- Không gian trong bài thơ:
  - + Chuyển động: những chuyển động nhỏ, khẽ như lá rơi, sóng hơi gợn tí, cá đớp.
  - + Màu sắc: gam màu đặc trưng của mùa thu, màu vàng của lá, màu xanh mướt của trúc, xanh ngắt của trời, màu trong veo của mặt nước.
- + Hình ảnh: bé nhỏ, gần gũi, mộc mạc, gắn với đời sống miền quê.
  - + Âm thanh: rất khẽ, rất nhỏ, âm thanh lá rơi, âm thanh của cá đớp chân bèo.

⇒ Diễn tả tình yêu thiên nhiên, sự cảm nhận tinh tế của nhà thơ; Đồng thời thể hiện sự suy tư thòi thế của tác giả, trầm ngâm đến độ quên cả xung quanh, câu cá nhưng lại không chú tâm vào việc câu cá.

Câu 4 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):

- Tác giả gieo vần chân (vần đặt ở cuối câu).
- Vần được gieo là vần tắc, âm đóng (vần “eo”: veo, tẻo teo, vèo, bèo).
- Cách gieo vần gợi cảm giác về một khung cảnh mùa thu đẹp, tĩnh lặng nhưng trầm buồn, có chút hiu hắt.

- Cách gieo vần cũng bộc lộ tâm trạng nhiều trăn trở, suy tư của người ngắm cảnh.

Câu 5 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):

- Nhà thơ Nguyễn Khuyến có những cảm nhận tinh tế và tình yêu thiên nhiên mãnh liệt.
- Đồng thời, nhà thơ cũng là một nhà nho yêu nước, dù lui về ở ẩn nhưng không thôi trăn trở vì thời thế, vì dân tộc.

Luyện tập**Câu 1 (trang 22 SGK Ngữ văn 11 tập 1):**

Nghệ thuật sử dụng từ ngữ trong bài thơ:

- + Gieo vần chân là vần “eo”, vần tắc, âm đóng: tạo cảm giác về sự hiu quạnh, vắng vẻ.
- + Kết hợp từ mới mẻ: Lá vàng trước gió khẽ đưa – vèo: hữu hình hóa âm thanh, âm thanh như có đường nét, có chuyển động.
- + Sử dụng một loạt từ láy gợi hình, gợi cảm: lạnh lẽo, tẻo teo, lơ lửng, quanh co.

Ý nghĩa

Bài thơ Câu cá mùa thu thể hiện sự cảm nhận và nghệ thuật gợi tả tinh tế của Nguyễn Khuyến về cảnh sắc mùa thu đồng bằng Bắc Bộ, đồng thời cho thấy tình yêu thiên nhiên, đất nước, tâm trạng thời thế và tài thơ Nôm của tác giả.